mucf
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

I samarbete med

VÄSTERÅS STAD

Lärarhandledning

VARFÖR BRY SIG OM DEMOKRATIN?

Stärk ungas engagemang med UNIK i skolan

ESTB 2020
UNIK i skolan

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Uppdragsledare: Cecilia Ilhammar
Författare: Maria Reisten, Tomas Glassing och Björn Johansson
Omslagsfoton:
Jacob Lund/Adobe Stock
Övriga foton:
s. 9 Håkan Bergqvist/Mostphotos
s. 10–11 fizkes/Adobe Stock
s. 13 hobo_018/iStock
s. 17 Jacob Lund/Adobe Stock
s. 18–19 Seventyfour/Adobe Stock
s. 20 swissmediavision/iStock
s. 22–23 Jacob Lund/Adobe Stock
s. 24–25 andreaobzerova/Adobe Stock
s. 26 Jian Fan/iStock
s. 28 Farknot Architect/Adobe Stock
s. 30–31 michaeljung/Adobe Stock
s. 34–35 Rawpixel.com/Adobe Stock
s. 37 Rawpixel/iStock

Grafisk form: Länge Leve Kommunikation AB
Kontaktuppgifter MUCF:
Telefon: 010-160 10 00
E-post: info@mucf.se
Webbplats: www.mucf.se

Innehåll

Introduktion till lärarhandledningen 4
Översikt: Lektionernas mål och syfte 5
Innan du börjar 8
LEKTION 1 FÖRSTÅ 10
Moment 1: Inledning 12
Moment 2: Introduktion av de fyra färgerna 13
Moment 3: Diskussion i färggrupper 14
Moment 4: Hur ser engagemanget i
klassen ut och vad påverkar färgvalet? 15
Moment 5: Avslutning 16
LEKTION 2 FÖRSTÄRKA 18
Moment 1: Inledning 20
Moment 2: Att påverka lokalt. 21
Moment 3: Avslutning 23
LEKTION 3 FÖRBEREDA 24
Moment 1: Inledning 26
Moment 2: På riktigt! 27
Moment 3: Hitta argument. 29
Moment 4: Målbild 30
Moment 5: Konsensusövning – När alla är med. 31
Moment 6: Vilken engagemangsgrupp vill DU tillhöra? 32
Moment 7: Avslutning 33
LEKTION 4 FÖRVERKLIGA 34
Moment i lektionen 36
FÖLJ UPP! 37
Del av lektion: Följ upp! 38

Introduktion till lärarhandledningen

Lärarhandledningen består av fyra lektionsupplägg som alla syftar till att stärka ungas delaktighet i demokratin. Syftet är också att skapa engagemang för demokratifrågor och att elever ska förstå hur de kan omsätta detta engagemang i praktiken – att ”göra verkstad” av sina tankar och idéer.

Handledningen är baserad på UNIK-metoden, som Västerås stad utvecklat och som står för Ungt Nutida Inflytande i Kommunen. Den väl beprövade metoden UNIK utgår från professor Erik Amnås forskning om ungas politiska engagemang.

Utöver lektionsuppläggen innehåller materialet också en digital plattform – www.unikiskolan.se. Där finns både en elevsida och en inloggning för lärare. Som lärare måste du registrera dig innan du börjar använda materialet. Plattformen använder ni som ett verktyg för elevernas arbete – en slags arbetsmapp där de sparar sina berättelser.

Berättelserna finns sedan tillgängliga för omvärlden, givetvis anonymt. Det innebär till exempel att politiker och journalister kan ta del av elevernas engagemang, resultat och tankar. Det ni gör på lektionerna tillgängliggörs med andra ord för makthavare i hela landet.

Elevernas och lärarnas engagemang är den viktigaste resursen i denna handledning. Därför är det viktigt att du som lärare verkligen agerar engagerat och försöker uppmuntra eleverna till att tycka, tänka och resonera under de olika lektionerna. Ha gärna högt i tak – men tänk så klart på att alla delar av genomförandet måste vara i linje med skolans värdegrund och demokratiska uppdrag. Tänk också på att materialet med fördel bör anpassas till just din skola, undervisningsgrupp och undervisningsstil. Det viktiga i sammanhanget är att du som lärare når lektionens syfte, inte att du följer varje moment till punkt och pricka.

Lycka till – det är nu det börjar!

Översikt:
Lektionernas mål och syfte

Syftet med lektion 1 ”Förstå” är att eleverna ska förstå de olika färgkorten och att de också ska kunna relatera dessa till sin omgivning. Vem är vit? Vem är blå? Vem är rosa? Vem är grön?

Syftet med lektion 2 ”Förstärka” är att eleverna ska välja en samhällsutmaning som känns viktig för dem och att de ska resonera om varför den också borde vara viktig för andra människor. I lektion 2 ska eleverna också börja skapa opinion för sin utmaning.

Syftet med lektion 3 ”Förbereda” är att eleverna ska samla argument för sin samhällsutmaning, för att på så vis kunna styrka sina åsikter. I lektion 3 ska eleverna också skapa en målbild för hur de ska sprida kunskap om sin utmaning.

Syftet med lektion 4 ”Förverkliga” är att skrida till verket; att eleverna på olika sätt, utifrån sin målbild från lektion 3, ska börja genomföra en konkret insats för att skapa opinion för sin samhällsutmaning, exempelvis en insändare, ett E-förslag eller demonstration.

JAG HAR INTRESSE FÖR OCH ENGAGERAR MIG I VISSA SAMHÄLLSFRÅGOR. ANNARS *prioriterar jag andra saker* ÄN ATT DELTA POLITISKT.

JAG HAR ETT VARIERAT INTRESSE FÖR SAMHÄLLSFRÅGOR OCH *litar inte på* ATT POLITIKER GÖR DET BÄSTA FÖR SAMHÄLLET. JAG KÄNNER INTE ATT JAG KAN VARA MED OCH PÅVERKA.

JAG HAR STORT INTRESSE FÖR OLIKA SAMHÄLLSFRÅGOR OCH *engagerar mig aktivt* GENOM ATT UTTRYCKA MINA ÅSIKTER PÅ SOCIALA MEDIER ELLER I NÅGON ANNAN TYP AV FORUM.

JAG HAR INGET STÖRRE INTRESSE FÖR SAMHÄLLSFRÅGOR OCH *känner inget behov* AV ATT DELTA POLITISKT. DET FINNS ANDRA SOM KAN ENGAGERA SIG.

Innan du börjar

Att arbeta med lärarhandledningen är att arbeta med skolans demokratiska uppdrag. Det du gör är viktigt och bidrar till att stärka elevernas engagemang för samhället. Demokratin behöver återerövras varje dag och idag är en sådan dag!

Innan du börjar loggar du in på lärarsidan www.unikiskolan.se för att få tillgång till alla verktyg du behöver.

FÖRBEREDELSER

När du loggat in i lärarportalen på www.unikiskolan.se hittar du bildstöd och länk till elevsidan. Börja med att lägga upp länken till elevsidan någonstans där den blir lättillgänglig för eleverna under lektionerna, förslagsvis i en lärplattform. Du hittar länken till elevsidan under **Hantera elevsida**. OBS! *Det är en unik länk för varje klass som deltar.*

Inför varje lektion behöver du som lärare logga in i lärarportalen på www.unikiskolan.se och öppna bildstöd i PowerPoint för respektive lektion. Du hittar bildstödet på startsidan.

UNDER LEKTIONERNA

För de moment där eleverna ska tycka till och svara på frågor använder de elevsidan. Under lektionerna behöver du styra innehållet på elevsidan. Det gör du under **Hantera elevsidan** i lärarportalen. Efter varje moment är det bra om eleverna stänger ner sidan.

TIPS!

Det är bra att snabbt kunna växla mellan bildstödet och din inloggning på www.unikiskolan.se. Du kommer förutom att administrera elevsidan även behöva visa resultatet på frågorna under Resultat.

GREAT AGAIN
SEE US

LEKTION 1 *(CIRKA 60 MINUTER)*

FÖRSTÅ

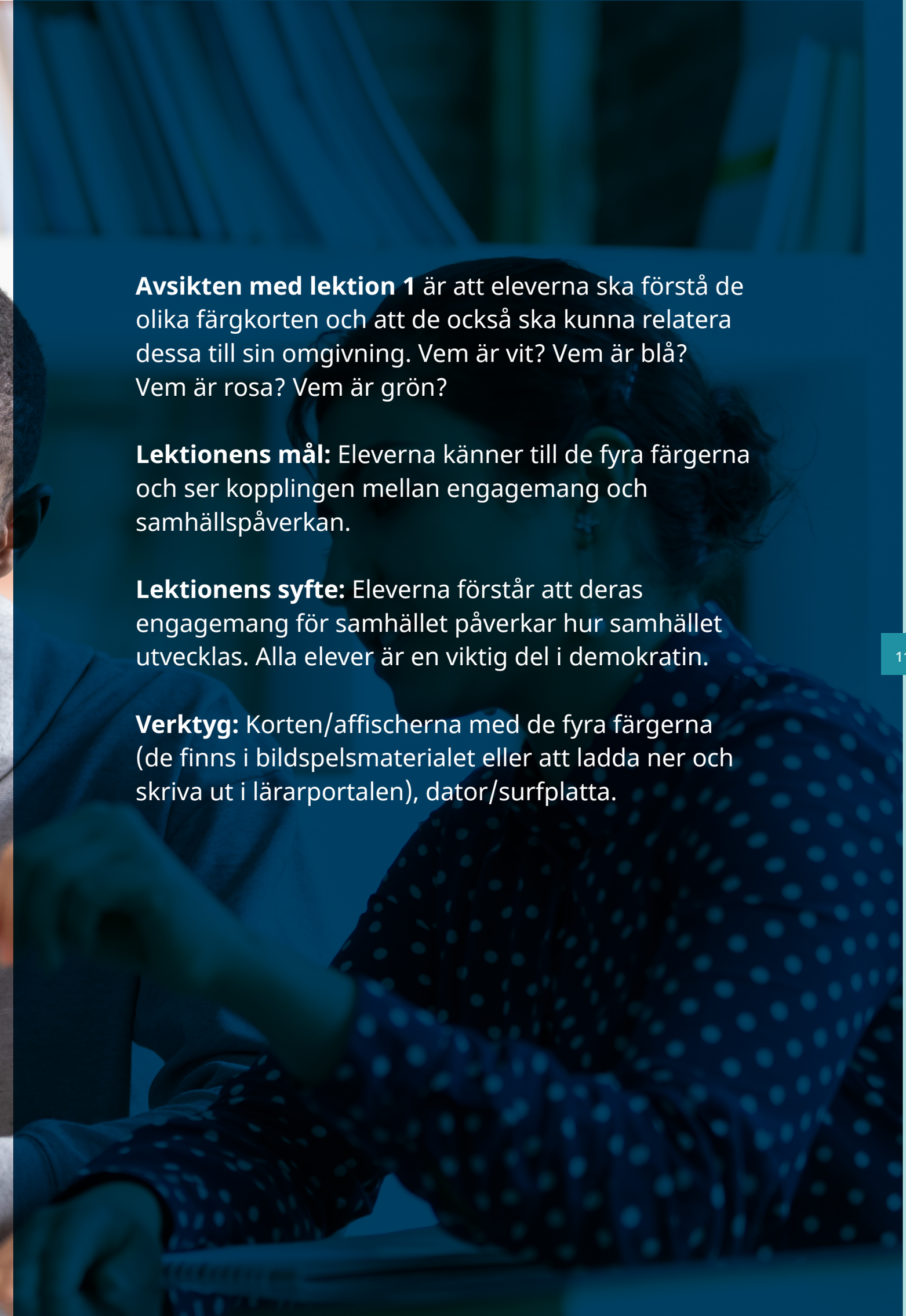

Avsikten med lektion 1 är att eleverna ska förstå de olika färgkorten och att de också ska kunna relatera dessa till sin omgivning. Vem är vit? Vem är blå? Vem är rosa? Vem är grön?

Lektionens mål: Eleverna känner till de fyra färgerna och ser kopplingen mellan engagemang och samhällspåverkan.

Lektionens syfte: Eleverna förstår att deras engagemang för samhället påverkar hur samhället utvecklas. Alla elever är en viktig del i demokratin.

Verktyg: Korten/affischerna med de fyra färgerna (de finns i bildspelsmaterialet eller att ladda ner och skriva ut i lärarportalen), dator/surfplatta.

Moment 1:
Inledning *(ca 5 minuter)*

Delmål: Att eleverna blir medvetna om att det är få som engagerar sig

Syfte: Skapa engagemang genom att synliggöra följderna av låg demokratisk representativitet.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 1 *Förstå* – bild 1–2

TIPS!

Det är viktigt att övningen blir ett överraskningsmoment.

1. Säg till eleverna att ni ska bestämma något. Ett förslag är att ni ska bestämma vem som ska få en 10-krona, en kaka eller ett beslut som påverkar hela gruppen.

2. Välj ut en elev i gruppen och berätta att hen ska få bestämma.

3. Ta med dig den utvalda eleven ut från klassrummet och låt resten av klassen stanna kvar.

4. Låt den utvalda eleven, på egen hand, fatta ett beslut för hela gruppen. Eleven blir på så vis en symbol för vad som sker när det demokratiska deltagandet är lågt.

5. Gå tillbaka in i klassrummet och berätta vad beslutet blev.

6. Anpassa elevsidan i lärarportalen. Under Administrera elevsida väljer du mall ”Lektion1: Inledning (rättvist beslut)”. Be eleverna gå in på elevsidan och besvara frågan ”Hur rättvist kändes det här beslutet?”

7. När eleverna svarat, gå till Resultat i lärarportalen och klicka på Visa resultat. Låt eleverna se det sammanlagda resultatet. Ställ gärna följdfrågor, till exempel:
   - Varför tror ni att resultatet blev så här?
   - Vad hade behövt förändras för att resultatet skulle bli annorlunda?
   - Tror ni att vi fattar beslut på det här sättet även på andra håll i samhället, till exempel i politiken?

8. Förklara att det här var en övning som visar hur det kan se ut i samhället när beslut fattas utan att människor engagerar sig i frågan. Att 6 % är politiskt aktiva och är de som oftast är med och påverkar samhället. Det gör att 94 % ofta står utanför beslutsprocessen. Det går att jämföra med en diktatur där en liten grupp bestämmer allt. Det som skiljer demokratin från det är att 100 % **får**, men enbart 6 % **väljer** att delta. Elevens förståelse för detta fördjupas i nästa steg!

Moment 2:
Introduktion av de fyra färgerna
(ca 10 minuter)

Delmål: Att eleverna har kunskap om vilka engagemangsgrupper som finns och att de identifierar sig med en av grupperna.

Syfte: Att få eleverna att känna att demokratin är viktig för alla!

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 1 *Förstå* – bild 3–9.

TIPS!

Undvik att prata om politik! Prata hellre om graden av engagemang.

1. Börja med att prata om att människor engagerar sig i samhällsfrågor i olika hög grad – vissa väldigt mycket, andra inte alls och övriga någonstans däremellan. Fortsätt med att berätta att det här kan vara ett möjligt sätt att gruppera människor, utifrån deras grad av engagemang.

2. Visa filmen om UNIK i skolan, bild 3 i bildstödet.

3. Visa korten och affischerna med de fyra färgerna. Berätta att färgerna representerar fyra övergripande engagemangskategorier och att de flesta kan identifiera sig med någon av dessa färger. Detta bygger på forskning om ungas politiska engagemang.

Moment 3:
Diskussion i färggrupper
(ca 20–25 minuter)

Delmål: Att fördjupa förståelsen för de olika färgernas förhållningssätt.
Syfte: Att skapa förståelse för hur engagemang påverkar samhället.
Bildstöd: Powerpoint, Lektion 1 *Förstå* – bild 10–12

1. Dela in klassen i mindre grupper om 4–6 personer. Varje grupp får representera en engagemangsfärg. Är det fler än fyra grupper blir det flera grupper som får samma färg. Det viktiga är att alla färger finns representerade i klassrummet. Det går även att låta grupperna prata om hur alla fyra färger skulle resonera. Då blir förståelsen mer övergripande!

2. Förklara för eleverna att i den här övningen ska alla i gruppen föreställa sig att de själva är den färg som gruppen utgår från. De ska alltså inte diskutera utifrån hur de själva tycker och tänker, utan utifrån hur de tror att någon med den färgen skulle tycka och tänka.

3. Ge gruppen ett påstående som får ligga till grund för diskussionen.
   För största möjliga engagemang i grupperna är det bra om du som lärare kan hitta ett eget påstående, utifrån en lokal samhällsfråga som du vet engagerar många i elevgruppen.
   Kommer du inte på något kan du till exempel använda det här påståendet: ”Om inte skadegörelsen i kommunen upphör kommer politikerna bli tvungna att lägga ner alla fritidsgårdar” eller ”Kommunen går med rejält underskott och pengar måste sparas in på något. Förslaget som politikerna har är att börja ta betalt för skolmaten”.

4. Låt grupperna diskutera hur de (utifrån sin givna färg/alla färger) skulle engagera sig i denna fråga.
   Alternativ uppgift: Du kan istället leta fram ett antal påståenden/åsikter/attityder (till exempel via Twitter) som eleverna ska ta ställning till. Låt eleverna sedan diskutera vilken eller vilka färger de tycker att kommentarerna speglar.
   Använd stödfrågor vid behov, till exempel:
   - *Vill de lösa problemet själva? Hur?*
   - *Är det någon annans uppgift att lösa det? Hur?*
   - *Struntar de i problemet? Varför?*

   Låt eleverna sedan diskutera frågan i 5 minuter och be dem därefter att sammanfatta gruppens svar inför klassen.

5. Fråga eleverna vilken av färgerna som skulle ha störst möjlighet att skapa förändring? Be eleverna motivera sitt svar!

Moment 4:
Hur ser engagemanget i klassen ut och vad påverkar färgvalet?
(ca 15 minuter)

Delmål: Att reflektera kring människors olika förhållningssätt och grad av engagemang.

Syfte: Att skapa medvetenhet kring vad som ligger bakom att människor engagerar sig olika mycket.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 1 *Förstå* – bild 13–15

TIPS!

Det här momentet kan bli lite stimmigt ifall grupperna sitter nära varandra. Har ni tillgång till grupprum eller på annat sätt kan sprida ut grupperna så är det bra.

1. Berätta för eleverna att de ska vara kvar i sina grupper, men att de nu bara ska utgå från sig själva, sina egna åsikter.

2. Anpassa elevsidan i lärarportalen. Under **Hantera elevsida** väljer du mall ”Lektion1: Engagemang i klassen (färg)”. Be eleverna gå in på elevsidan och besvara frågan ” Vilken färg identifierar du dig med?”

3. När eleverna svarat, gå till **Resultat** i lärarportalen och klicka på Skapa rapport. Spara ner filen för att kunna ta fram senare i lektion 3. Visa resultatet för eleverna och kommentera gärna resultatet själv, om du vill!

4. Förklara att de i gruppen får turas om att berätta för varandra, en i taget, och att de som lyssnar ska vara nyfikna och inte ifrågasättande.

5. Det här är de två frågor som gruppens deltagare får turas om att svara på:
   A. Vilket av följande tror du har haft störst påverkan på ditt val av färg:
      - Familj
      - Vänner
      - Media
      - Sociala medier
      - Egna erfarenheter
      - Vad som sker i samhället just nu
      - Egna intressen och värderingar
      - Kunskap
      - Eget förslag…

   B. Berätta något exempel som beskriver hur det påverkat dig.

6. Be någon från varje grupp att sammanfatta för hela klassen vad som var mest framträdande i gruppen.

Moment 5:
Avslutning *(ca 5 minuter)*

Delmål: Att inkludera elevernas närstående och att skapa en länk mellan första och andra lektionen.

Syfte: Att göra eleverna medvetna om att omgivningen påverkar deras val av färg (engagemang) och att öppna upp för samhällsdiskussioner utanför skolan.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 1 *Förstå* – bild 16

TIPS!

Be eleverna att redovisa läxan muntligt för att det inte ska riskera att uppfattas som åsiktsregistrering.

1. Berätta för eleverna att de ska få en läxa inför nästa lektion. Läxan är att be en vuxen person i elevens närhet besvara följande frågor:

   A. Vilken färg identifierar du dig med och vad tror du att det beror på att du väljer just den färgen? Motivera ditt svar!

   B. Har du alltid haft den färgen?

2. Tipsa eleverna om följande upplägg när de ska prata med den vuxna:
   - Börja med att berätta om vad ni har gjort på den här lektionen.
   - Visa korten/affischerna med de olika färgerna. Förklara att färgerna baseras på forskning och är ett sätt att beskriva människors olika engagemang för samhället.
   - Förklara att det inte finns några rätta svar, utan att den vuxna personen får svara efter bästa förmåga.

3. Berätta för eleverna att de får redovisa sin läxa muntligt för varandra i smågrupper på lektion 2.

4. Avsluta lektionen. Tacka för allt engagemang!

TIPS!

Läxan finns digitalt i Powerpoint-format på svenska, arabiska och somaliska.

LEKTION 2 *(CIRKA 60–70 MINUTER)*

FÖRSTÄRKA

Avsikten med lektion 2 är att eleverna ska välja en samhällsutmaning som känns viktig för dem och att de ska resonera om varför den också borde vara viktig för andra människor. I lektion 2 ska eleverna också börja skapa opinion för sin utmaning.

Lektionens mål: Alla elever har formulerat en lokal fråga som de vill påverka och har argument för varför den är relevant.

Lektionens syfte: Förstärka elevernas egna engagemang för det nära samhället.

Verktyg: Dator/surfplatta, papper och penna, (eventuellt mobil för fotografering/filmning)

Moment 1:
Inledning *(ca 5–10 minuter)*

Delmål: Att återkoppla och summera innehållet i lektion 1 och introducera syftet med lektion 2.

Syfte: Att förstärka elevernas egna engagemang.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 2 *Förstärka* – bild 1–2

1. Informera klassen om att syftet med den här lektionen är att förstärka förståelsen för att var och en av oss har betydelse i samhället, med våra egna unika kompetenser.

2. Sammanfatta det viktigaste från lektion 1 och berätta att eleverna ska få redovisa sin läxa från lektion 1. Dela in eleverna i mindre grupper (4–6 personer) och låt dem diskutera de här frågorna:

   A. Vilka svar fick ni på frågorna från läxan?

   B. Har ni fått en djupare förståelse för vad som kan bidra till att någon blir en blå, grön, rosa eller vit person? Vad tror ni påverkar mest vilken färg en person är?

Moment 2:
Att påverka lokalt *(ca 45 minuter)*

Delmål: Eleverna är i grupp överens om en fråga som de ser skulle göra skillnad för flera.

Syfta: Att få eleverna att inse att ju fler de är som tycker något, desto större chans har de att påverka.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 2 *Förstärka* – bild 3–9

TIPS!

Låt helst eleverna använda sina egna idéer. Men förbered dig ändå med några exempel på lokala samhällsfrågor, ifall eleverna behöver lite inspiration.

1. Be eleverna att enskilt i 5 minuter fundera på saker i närområdet som skulle kunna förändras till det bättre. De får fem minuter på sig att fundera och skriva ner exempel under tystnad. De ska inte diskutera med varandra. **Visa bild 4 för inspiration.**

2. Dela in eleverna i grupper om 4–6 personer. Samma grupper som tidigare kan användas. **Tänk igenom hur grupperna är sammansatta, så att du vet att de kommer kunna samarbeta väl! Det är också en fördel om grupperna har ungefär likvärdiga åsikter och värderingar.**

3. Under 15 minuter får alla i tur och ordning presentera sina förslag för gruppen. Gör upp om hur lång tid varje elev har på sig för att argumentera för sina förslag, så att alla får lika mycket talarutrymme.

4. Be sedan eleverna att enas om en utmaning per grupp. Poängtera att en demokratisk valprocess ligger bakom förslaget, att gruppen gemensamt har bestämt. Alla ska vara delaktiga i den gemensamma frågan (5 minuter). För att underlätta processen finns ett hjälpmedel på elevsidan som hjälper dem att rangordna sina förslag. För att eleverna ska få tillgång till det behöver du aktivera mallen ”Lektion 2: Att påverka lokalt – Hjälpmedel” under **Hantera elevsida** i lärarportalen. På elevsidan får de svara på följande:

   A. I hur stor utsträckning skulle förändringen göra skillnad för området?

   B. I hur stor utsträckning skulle andra se detta som ett utvecklingsområde?

   Om fler i gruppen har valt samma utmaning är även det ett tecken på att det är angeläget och de skulle kunna slås ihop till ett gemensamt förslag.

5. Nu får grupperna cirka 20 minuter på sig att ta fram ”bevis” som intygar att deras förslag berör något som idag är ett problem. Eleverna kan till exempel söka upp artiklar på internet, gå ut och fotografera utmaningen om den ligger nära, gå ut och fråga andra elever som är på rast vad de tycker och så vidare. De väljer själva i vilken form de vill genomföra uppgiften, men på något sätt behöver de dokumentera argumenten (egna anteckningar, inspelningar, foton eller annat).

6. Återsamla klassen. Be grupperna kort berätta om vilket förslag de valt och varför det är en viktig samhällsfråga att uppmärksamma.

7. Fråga sedan klassen utifrån en samhällsfråga (antingen en av gruppernas eller en helt ny):

   A. Vad händer om det bara är de sex procent som är aktiva som engagerar sig i utmaningen?

   B. Hur ska ni som grupp göra för att samhället snabbare ska uppmärksamma frågan?

   Berätta att ni kommer att arbeta vidare med detta på nästa lektion.

TIPS!

Tänk på att eleverna själva inte behöver lösa problemet. De behöver bara synliggöra det för andra och få med sig opinionen.

Moment 3:
Avslutning *(ca 5 minuter)*

Delmål: Koppla samman lektion 2 och 3.

Syfta: Att få eleverna att fundera kring olika vägar att påverka.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 2 *Opinion* – bild 10–14.

TIPS!

Lyft gärna ett lokalt exempel där någon ”vanlig person” drivit på förändring.

1. Berätta för eleverna att nästa lektion kommer att handla om att skapa opinion för deras förslag. Eleverna får då använda sig av den ”portfolio” de påbörjat den här lektionen, med filmklipp, bilder, texter, länkar och så vidare.

2. Informera eleverna att de i läxa inför nästa lektion ska ta reda på tre sätt att skapa opinion i en fråga. Nämn att exempelvis influencers på Youtube skapar opinion, för att öppna upp deras sätt att tänka kring att skapa uppmärksamhet i en fråga.

3. Berätta avslutningsvis om någon ungdom som väckt många människors uppmärksamhet. Greta Thunberg är ett exempel, men det kan lika gärna vara någon som gjort något lokalt som lett till förändring, för att inte göra det för stort.

LEKTION 3 *(CIRKA 60 MINUTER)*

FÖRBEREDA

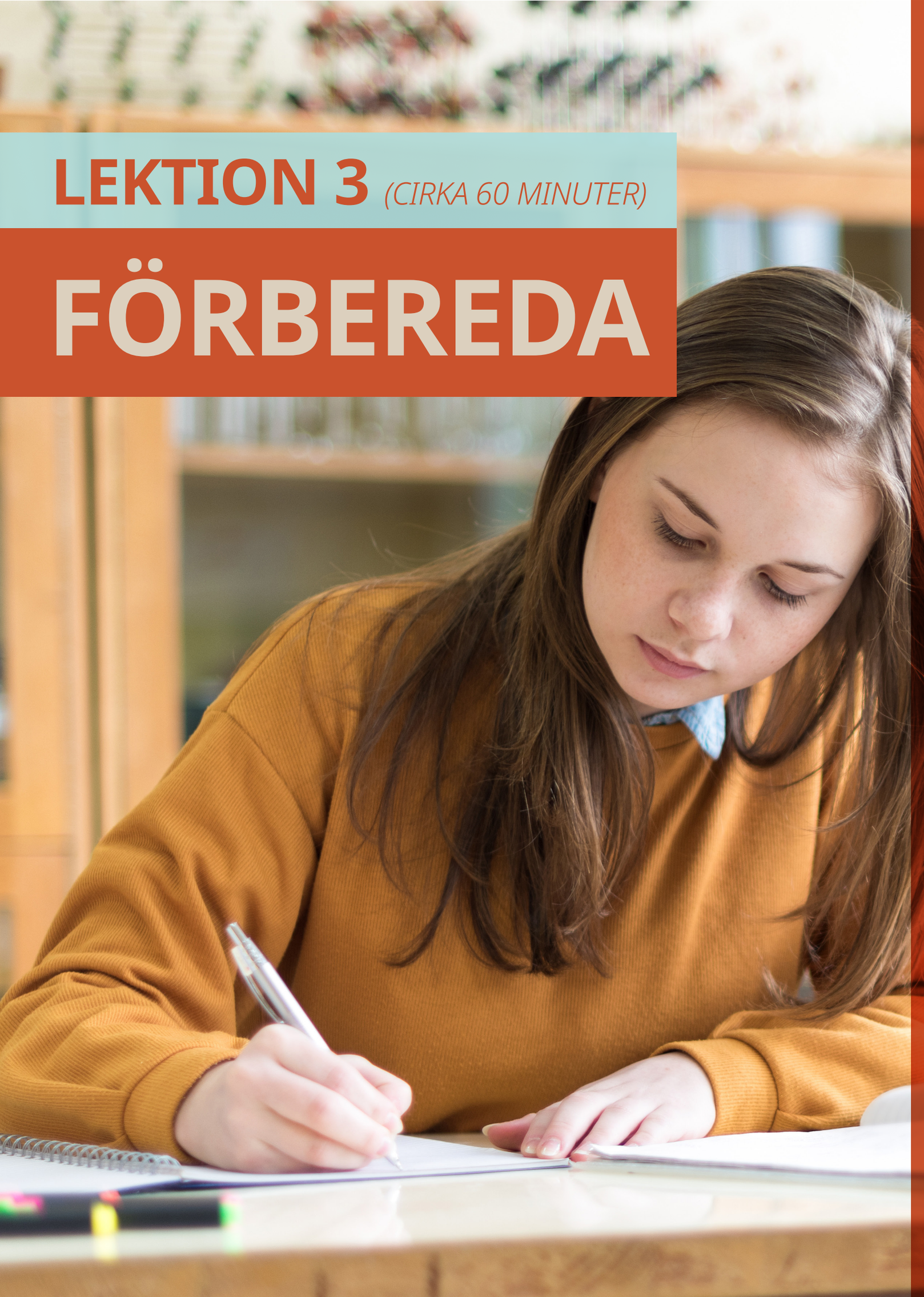

Avsikten med lektion 3 är att eleverna ska samla argument för sin samhällsutmaning som stärker sina åsikter. I lektion 3 ska eleverna också skapa en målbild för hur de ska sprida kunskap om sin utmaning.

Lektionens mål: Att eleverna har en tydlig plan för att skapa opinion för sin samhällsfråga.

Lektionens syfte: Att ge eleverna rätt verktyg för att själva kunna vara aktiva demokratiska medborgare.

Verktyg: Dator/surfplatta

Moment 1:
Inledning *(ca 5 minuter)*

Delmål: Att eleverna har god kännedom om olika, möjliga kommunikationsvägar för att skapa opinion.

Syfte: Att identifiera och värdera olika sätt att kommunicera ett budskap.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 3 *Förbereda* – bild 1–2

TIPS!

Ta reda på i förväg om det finns någon lokal satsning som vill uppmuntra unga till att påverka i kommunen. Det kan vara både i kommunal regi och genom någon ideell organisation.

1. Sammanfatta lektion 2 och informera om att lektion 3 handlar om att göra en plan för att skapa opinion och att förstå vikten av att ha en handlingsplan.

2. Berätta att eleverna ska få redovisa sin läxa från lektion 2.

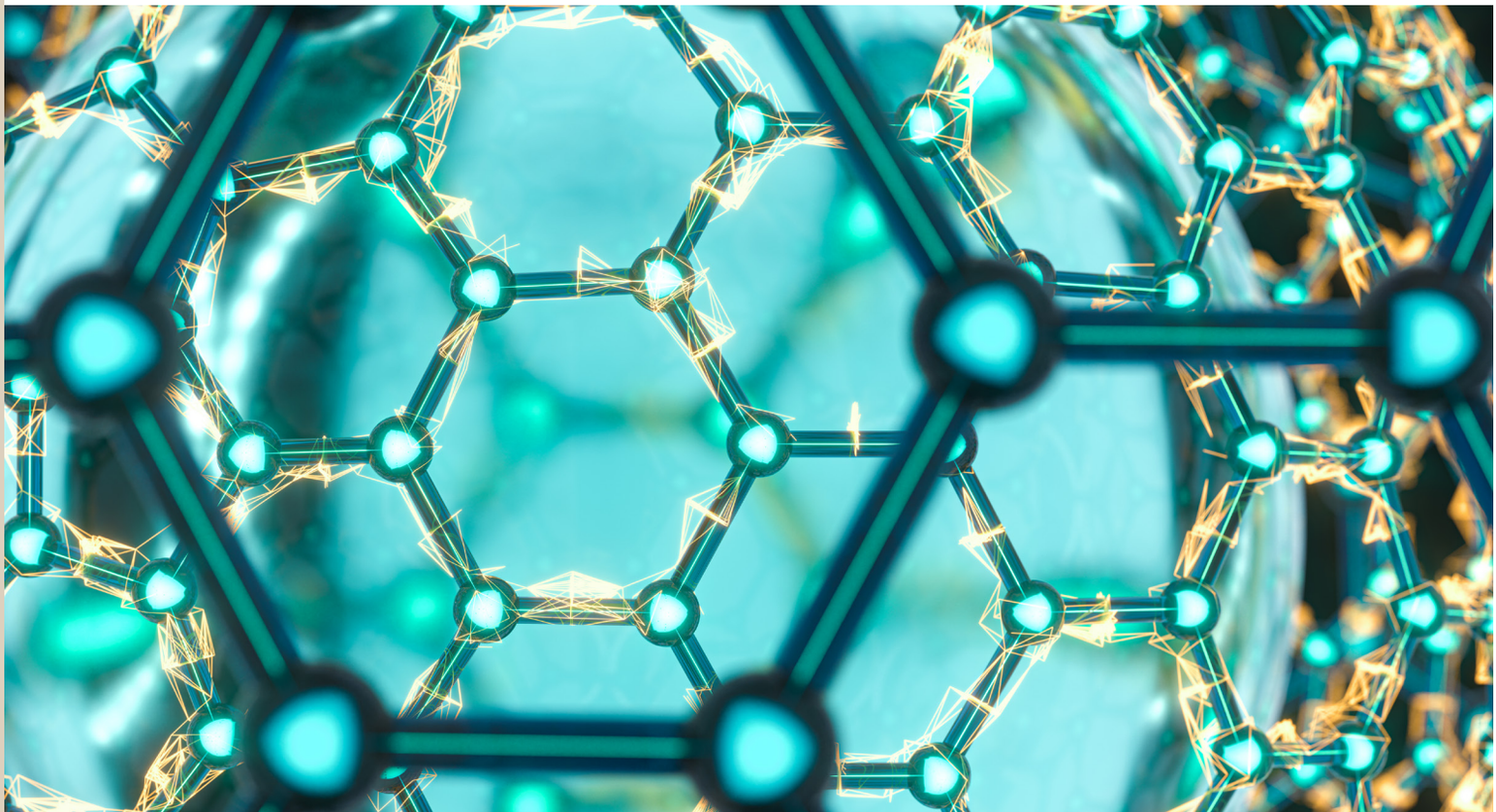

Moment 2:
På riktigt! *(ca 10–15 minuter)*

Delmål: Ta fram en tydlig handlingsplan.

Syfte: Att förstå att påverkan kräver engagemang och tid.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 3 *Förbereda* – bild 3–5

1. Berätta för eleverna att det finns många olika sätt att påverka en lokal samhällsfråga som de tycker är viktig på riktigt. Be eleverna att diskutera och bestämma hur de ska lyckas engagera så många som möjligt i den samhällsfråga de har valt. Nedan följer ett antal förslag kring hur detta kan göras, men eleverna kan självklart komma med egna uppslag!
   - **Gå med i eller starta en intressegrupp**
     För att starta en intressegrupp krävs egentligen bara att du organiserar fler personer som tycker ungefär som ni i frågan och agerar utifrån den. Fördelen är att det är enkelt. Ju fler som tycker samma sak, desto starkare blir budskapet.
   - **Gå med i eller starta en förening**
     Om en fråga redan uppmärksammats i en förening kan ni ansluta till den. Fördelen är att det finns ett upparbetat tryck i frågan. Ju fler som tycker samma sak, desto starkare blir budskapet. Att starta en förening kräver mer arbete, men kan på lång sikt ge större resultat än en intressegrupp.

TIPS!

MUCF har tagit fram Demokratihandboken – från engagemang till inflytande. Den är fylld av tips och råd för att starta en förening: mucf.se/publikationer/demokratihandboken.

   - **Gå med i ett ungdomsförbund**
     Om du själv har en politisk ståndpunkt kan du söka upp det partiet och gå med. De politiska ungdomsförbunden har ofta en direktkanal till sitt moderparti och kan påverka frågan på ett politiskt plan.
   - **Delta/tyck till i lokala kanaler, till exempel SMS-panel**
     Om din kommun har en upparbetad ungdomsinflytandestruktur kan ni dra nytta av det. Fördelen är en etablerad väg direkt in till kommunen. Många gånger kanske det handlar om att kommunen ställer frågor till dig, vilket kan vara ett sätt att påverka.
   - **E-förslag/medborgarförslag**
     Ett sätt för invånare i alla åldrar att komma med förbättringsförslag, ofta uppbyggt på att andra invånare ska ”gilla” förslaget för att det ska tas vidare till diskussion på beslutsnivå.
   - **Namninsamling**
     Det finns lättillgänglig och bra information att hitta på internet om hur en på enklast möjliga vis kan starta en namninsamling eller ett upprop. En fördel med denna opinionsform är att många människor enkelt kan stötta ett visst förslag om en samhällsfråga.

- **Synpunkter och klagomål**
  De flesta kommuner har lättåtkomliga funktioner för felanmälan. Denna kommunikationsform används främst för frågor som kräver snabba åtgärder, som hål i asfalten eller liknande.
- **Elevrådet**
  Frågor som rör skolan (din skola) kan lyftas i elevråd. Besluten tas ofta på skolledningsnivå. Ni kan oftast även själva kandidera till elevrådet för att på så sätt vara med och påverka just er skola.
- **Insändare/pressmeddelande**
  Uppmärksamma allmänheten genom att påvisa att just er fråga är viktig. Media har en mycket viktig roll i opinionsbildningen och tillåter ofta, inom vissa ramar, enskilda medborgare att kommunicera med makthavare via dem. För lokala frågor är ofta den lokala tidningen ett lättillgängligt alternativ.
- **Sociala medier**
  Använd ditt eget nätverk för att skapa opinion. Vilka läser era inlägg och vilka når ni? Härigenom kan ni också få med er likasinnade för att sprida vidare ert budskap.
- **Sök projektpengar**
  Många kommuner har särskilt avsatta pengar för ungdomar att söka, till exempel för olika kulturarrangemang.
- **Etablerade kanaler**
  Till exempel en kommunapp där man kan anmäla otrygga platser.
- **Annat agerande**
  Demonstration, evenemang såsom konsert, loppis, musikhjälpen med mera.

2. Uppdatera elevsidan med mallen ”Lektion 3: På riktigt! (gradering)” under **Hantera elevsidan** i lärarportalen. Be eleverna gå in på elevsidan för att använda det hjälpmedel som finns där.

Moment 3:
Hitta argument *(ca 5–15 minuter)*

Delmål: Skapa en tydlig handlingsplan.

Syfte: För att underlätta för eleverna att på riktigt nå ut med sitt budskap/förbereda sig för verkligheten.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 3 *Förbereda* – bild 6–8

1. I detta moment ska eleverna argumentera för varför deras fråga är viktig. Uppdatera elevsidan med mallen ”Lektion 3: Hitta argument – Formulär” i lärarportalen.

2. Be eleverna gå in på elevsidan och fylla i formuläret.

3. Berätta för eleverna att de ska anteckna så många olika argument som de kan komma på om varför deras fråga är viktig nog att uppmärksammas! Dessa argument kan senare användas för att exempelvis skriva en insändare, debattartikel, inlägg på sociala medier eller liknande.

4. Använd gärna stödfrågorna nedan för att komma igång:
   - Hur ska ni få andra att förstå att er fråga är viktig/skapa opinion?
   - Har ni förslag på lösning?
   - Hur ska ni kunna överbevisa dem som tycker att ni har fel?
   - Finns det forskning som bevisar att ni har rätt?
   - Hur ska ni få andra att påverkas känslomässigt av er fråga?

5. Be eleverna kategorisera sin samhällsfråga! **Här är det bra om du som lärare ger konkreta exempel vad kategorierna nedan innebär!** Välj det alternativ nedan som bäst motsvarar innehållet:
   - Social fråga
   - Kulturell fråga
   - Boende
   - Miljö
   - Ekonomi
   - Skola och utbildning
   - Idrott och fritid
   - Hälsa och sjukvård
   - Vägar och gator
   - Transport och kommunikationer
   - Övrigt

Moment 4:
Målbild *(ca 10–20 minuter)*

Delmål: Att målet med elevernas arbete är tydligt och definierat. Att upprätta en tydlig tidsplan.

Syfte: Att upprätta en konkret handlingsplan för det fortsatta arbetet.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 3 *Förbereda* – bild 9–11

1. Be eleverna tänka ut vad som behöver ske för att de ska känna att de har gjort skillnad. Utgå från dessa två delmål:

   A. Sätt ett första mål för er som grupp närmsta veckan.

   B. Sätt ett nytt mål för vad ni ska ha gjort som grupp inom två månader.

2. Återsamla grupperna på slutet och låt dem kort berätta om hur väl de tycker att de klarade av uppgiften!

Moment 5:
Konsensusövning – När alla är med *(ca 5–10 minuter)*

Delmål: Att eleverna fattar demokratiska beslut.

Syfte: Att eleverna blir medvetna om att ett högt demokratiskt deltagande gynnar alla.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 3 *Förbereda* – bild 12–14

1. Berätta för eleverna att de nu, tillsammans i grupper, ska få bestämma vem av gruppmedlemmarna som ska få en chokladkaka.

2. Uppdatera elevsidan med mallen ”Lektion 3: Konsensusövning” i lärarportalen. Be eleverna gå in på elevsidan och låt dem därefter gradera hur nöjda de blev med beslutet.

3. Betona att vi ofta är ganska nöjda med ett beslut, så länge vi får vara med och påverka det.

Moment 6:
Vilken engagemangsgrupp vill DU tillhöra? *(ca 5 minuter)*

Delmål: Att se om elevernas engagemang har ökat.

Syfte: Att visa för eleverna att deras engagemang kan öka.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 3 *Förbereda* – bild 15

1. Uppdatera elevsidan med mallen ”Lektion 3: Engagemangsgrupp” i lärarportalen. Be eleverna gå in på elevsidan. Denna gång ska de svara utifrån ett framtidsperspektiv. Hur engagerade vill de bli?

2. När eleverna svarat, gå till Resultat i lärarportalen och klicka på Visa resultat. Jämför resultatet med första lektionens resultat (som du sparat som pdf i lektion 1).

Moment 7:
Avslutning *(ca 5 minuter)*

Delmål: Att sammanfatta lektionen och att skapa ett avslut.

Syfte: Stärka elevernas engagemang och tro på sin egen förmåga att påverka.

1. Berätta för eleverna att de nu har tagit ett stort steg mot att börja påverka en samhällsfråga – på riktigt! Informera om att de gärna kan fortsätta driva sin samhällsfråga och att de nu har verktyg för att göra detta.

2. Om du väljer att inte genomföra lektion 4, tackar du för elevernas engagemang och låter dem genomföra Exit Ticket. Uppdatera elevsidan med mallen EXIT TICKET i lärarportalen. Be eleverna gå in på elevsidan och fylla i Exit Ticket. I annat fall avvaktar du med Exit Ticket till slutet av den fjärde lektionen.

LEKTION 4 *(CIRKA 60 MINUTER)*

FÖRVERKLIGA

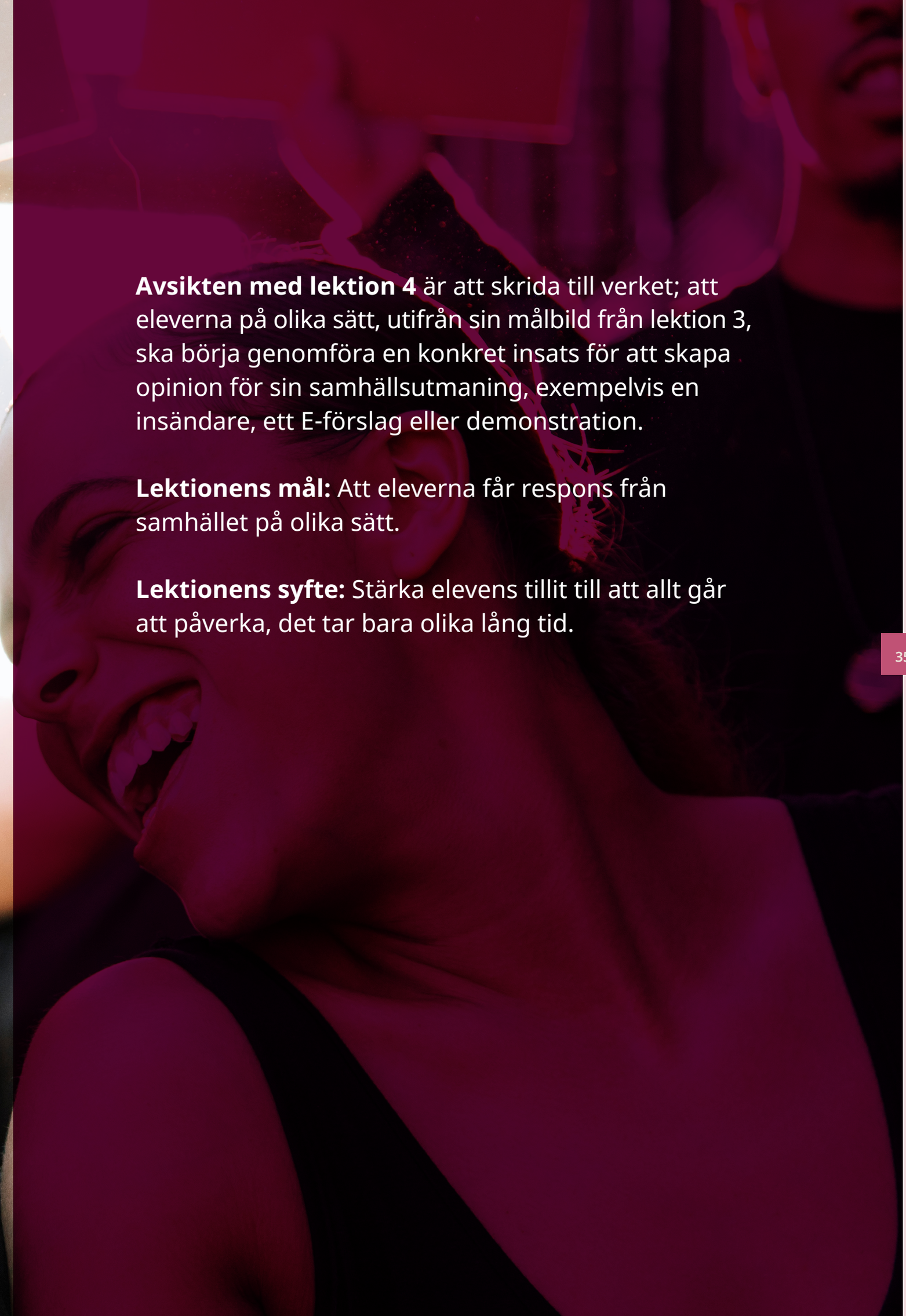

Avsikten med lektion 4 är att skrida till verket; att eleverna på olika sätt, utifrån sin målbild från lektion 3, ska börja genomföra en konkret insats för att skapa opinion för sin samhällsutmaning, exempelvis en insändare, ett E-förslag eller demonstration.

Lektionens mål: Att eleverna får respons från samhället på olika sätt.

Lektionens syfte: Stärka elevens tillit till att allt går att påverka, det tar bara olika lång tid.

Moment i lektionen

Lektion 4 kommer att bli väldigt olika, beroende på vilken elevgruppen är och vilka samhällsfrågor de har valt att skapa opinion kring. I lektion 4 är ditt främsta mål som lärare att stötta elevgrupperna, och se till att de kommer framåt med sina handlingsplaner.

Det kan till exempel vara att skriva ett debattinlägg till tidningen, ta reda på hur man startar en förening, planera en namninsamling eller göra ett Youtubeinlägg som kan spridas.

Nedan följer ett förslag på hur ett inledande moment kan se ut, och hur det kan följas upp. Du som lärare kan också i lektion 4 välja att koppla elevernas lärdomar från de tidigare lektionerna till en examinationsuppgift. Några förslag till examination av momentet följer också här nedan.

Delmål: Att eleverna fortsätter att påverka sina samhällsfrågor, även efter det att lektionerna är över.

Syfte: Förstärka elevernas demokratiska engagemang över tid.

Bildstöd: Powerpoint, Lektion 4 *Förverkliga* – bild 1–5

TIPS!

Även om det här är sista lektionen i lärarhandledningen, låt gärna eleverna fortsätta sitt påverkansarbete över tid och stäm av igen efter 3–6 månader för att se vad som hänt.

1. Börja med att stämma av hur arbetet går i grupperna. Låt eleverna berätta fritt om sin arbetsprocess och hur de ska komma vidare.

2. Be eleverna att fortsätta berätta om sina kommunikationsvägar, sina sätt att skapa opinion. Du kan med fördel använda stödfrågorna nedan för att få eleverna att berätta om detta:
   - Hur många tror ni påverkas av era kommunikationsvägar idag?
   - När ni vissa grupper (män, kvinnor, yngre, äldre) mer än andra?
   - Hur många måste ni nå för att er samhällsfråga ska uppfattas som viktig?

3. Om en grupp visar att de har överkommit ett problem, eller på annat sätt kommit framåt i sitt opinionsskapande, kan du som lärare med fördel diskutera detta som exempel och inspiration för de grupper som eventuellt inte har lyckats lika bra!

4. Om du och din klass sedan ska påbörja en examination, är det lämpligt att du presenterar examinationsuppgifterna nedan för eleverna, för att på så sätt medvetandegöra dem om hur deras kunskaper från lektion 1–3 skulle kunna utvärderas.

5. När ni når lektionens slut, tackar du eleverna för deras engagemang och ber dem fylla i den Exit Ticket som finns på elevsidan. Uppdatera elevsidan med mallen EXIT TICKET i lärarportalen.

Följ upp!

VALBARA EXAMINATIONSUPPGIFTER

Om du som lärare vill att de tre lektionerna ovan ska kunna kopplas till en övergripande examination (i grundskolans senare år eller gymnasiet) följer här ett antal förslag på hur det kan ske. I och med att varje kommun, skola och klass ser olika ut behöver du som lärare komplettera med lokal kunskap om hur uppgifterna bäst kan genomföras i praktiken.

Förslagen har kopplingar till läroplaner för samhällskunskap (grundskolans årskurs 7–9) och till Samhällskunskap 1b (gymnasieskolan).

1. **Argumenterande text**
   Låt eleverna skriva en argumenterande text. Texten ska handla om en konkret och viktig samhällsfråga och bör förslagsvis innehålla argument både för och emot, förslag till lösningar och möjliga vägar till att skapa opinion.

2. **Muntlig argumentation**
   Låt eleverna planera ett muntligt framförande om cirka 5 minuter per elev. Framförandet ska handla om en konkret och viktig samhällsfråga och bör förslagsvis innehålla argument både för och emot, förslag till lösningar och möjliga vägar till att skapa opinion.

3. **Grupparbete**
   Låt grupperna från lektion 3 sammanfatta sina planer för opinionsarbetet i rapportform. Rapporten ska innehålla en beskrivning av syftet med gruppens arbete, hur arbetsprocessen har sett ut och en konkret slutsats om hur gruppen tänker skapa opinion för sin fråga.

Del av lektion:
Följ upp! *(ca 15 minuter)*

När någon grupp har fått gehör för sin fråga på något sätt är det viktigt att synliggöra detta i klassen för att ytterligare stärka deras engagemang.

Delmål: Att följa upp elevernas demokratiska arbete och synliggöra framgångar.

Syfte: Förstärka elevernas demokratiska engagemang över tid.

EGNA ANTECKNINGAR:

HOS OSS VÄXER KUNSKAP FRAM

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.

mucf | Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor